

Tárgy: [Új Akropolisz Hírlevél] 2016. július–augusztus – Neves nevelők
Feladó: Új Akropolisz Kulturális Közhasznú Egyesület <elehir@ujakropolisz.hu>
Dátum: 2016.07.04. 16:46
Címzett: elehir@ujakropolisz.hu

Ha Te változol, minden változik

Kattanj rá a filozófiára!

Minek tanulni, ha a Google a barátunk?

Manapság, ha szükségünk van egy információra, ha kíváncsiak vagyunk, mi történik a világban, csak felcsapjuk a laptopot vagy előkapjuk a telefont és már pötyögjük is be a megfelelő keresőszót vagy híroldal nevét. **Eli Pariser 2011-es TED előadásában** azonban érdekes jelenségre hívta fel a figyelmet: mindenki, aki elsősorban az internet segítségével tájékozik a világ folyásáról, „szűrőbuborékban” él. Mindez elvileg teljesen nyilvános: a Google, a Facebook, sőt egyre több vezető híroldal sem rejti véka alá, hogy a felhasználói élmény javítása jegyében kattintásaink alapján ajánl nekünk oldalakat, vagyis rajtuk keresztül egy személyre szabott világot látunk.

Legtöbbször talán mégis elsiklunk afelett, hogy ez azt jelenti, hogy ha egy időben ketten rákeresünk ugyanarra a keresőszóra, egészen mást fogunk látni. A bemutatott kísérletben egy ország nevét beütve az egyik fiatalember az ott zajló tüntetésekről értesült, a másiknál az első oldalon fel sem merült a válság kérdése. Az előadó innentől elsősorban a szolgáltatók felelősségének kérdését vizsgálja, de talán érdemes elgondolkodnunk, hogy mit tehetünk mi magunk, hogy a világról alkotott képünket szilárd(abb) alapokra helyezzük.

BUDAPEST – Főnix Kultúrműhely

Budapest VIII., Rigó u. 6–8.

Budapesti programjaink

BUDAPEST – Hunyadi Kultúrműhely

Budapest II., Margit krt. 64/b, fszt. 6.

Budapesti programjaink

EGER

Az Új Akropolisz egri központja,
Törvényház u. 25. fszt. 2.

Egri programjaink

GYŐR

FILO-Pont, Kálóczy tér 15.

Győri programjaink

Persze adatokat tudni ehhez tényleg nem elég. A filozófia fő kérdése mindig a miért. Mindegy, hogy a mindennapok eseményeit, életünk célját, a történelmet vagy a világ működését kutatjuk. A lexikális tudás valóban csak alap lehet, olyan, mint egy adag téglá, amiből még meg kell építeni a házat. Ehhez pedig a gondolkodás képessége jelenti a habarcsot. Ez tesz képessé, hogy ne csak felismerjük a növény- és állathatározó (vagy az online kereső) képein az összes fajt, hanem

azt is meglássuk, ezek hogyan alkotnak egy nagy, működő ökoszisztémát. A gondolkodásnak köszönhető, hogy nemcsak ismerjük a múltbeli események dátumát, hanem megérthetjük az összefüggéseiket, és ha nem jártunk jó eredménnyel, legközelebb új utat kereshetünk, ha pedig sikerült célt érni, megismételhetjük.

De ahogy a téglá és a habarcs sem áll össze magától, nekünk sem elég elméletileg képben

PÉCS

Az Új Akropolisz pécsi központja,
János u. 6.

Meseudvar Pécsen

2016. július 6. szombat, 16.00

További pécsi programjaink

SZEGED

Concordia Kultúrműhely, Szivárvány u. 3/a

Szegedi programjaink

SZÉKESFEHÉRVÁR

Kairosz Kultúrműhely, Megyeház utca 22/a

Székesfehérvári programjaink

lennünk. A filozófia ezért gondolkodni és cselekedni is tanít. A papíron megtervezett jövő (akár egy ház alaprajza, az egyetemi diploma megszerzése, egy új nyelv elsajátítása vagy egy vállalkozás beindításának ötlete) csak ábránd marad, amíg nem fogunk hozzá a megvalósításhoz. Ugyanígy, ha magunk szeretnénk változni, az önismerettel, önműveléssel kapcsolatban elolvasott akár könyvtárnyi könyv és online tudástár is csak akkor válik hasznossá, ha el merjük kezdeni kipróbálni a saját bőrünkön.

Ha a tanulást így, azaz mint ismeret–gondolkodás–cselekvés egységét nézzük, érthetővé válik, miért tartotta úgy az ókori kínai bölcs, Konfuciusz, hogy a világban a bajok akkor kezdődnek, ha az emberek már nem szeretnek tanulni. „Aki szereti az erényt, de nem szeret tanulni, annak sötétsége ostobasághoz vezet” – mondta. Példaként hozza, hogy a szavahihetőség iránti vágy tanulás nélkül mások megtévesztéséhez vezet. Hogy is lehetnének annak, akinek nincs tudása, bármilyen jó szándékú? A bátorság pedig tanulás nélkül a rend felforgatásához vezet, hiszen aki nem ismeri a természeti és emberi törvényt, követni és tiszteletben tartani sem tudja, nem hogy fenntartani. Így a tanulásunk nemcsak ránk, hanem a minket körülvevő kisebb-nagyobb közösségre is kihat.

Szintén Konfuciusz szavaival „A régiek, amikor világossá akarták tenni a fényes erényt az egész égalattiban, először rendet teremtettek a fejedelemségükben. Amikor rendet akartak tenni a fejedelemségükben, először rendbe tették családjuk ügyeit. Rendbe akarván tenni családjuk ügyeit, először tökéletesítették saját magukat. Tökéletesíteni akarván saját magukat, először egyenessé tették szívüket. Egyenessé akarván tenni a szívüket, először tisztává tették a gondolataikat. Tisztává akarván tenni a gondolataikat, először fejlesztették a tudásukat.”

Ez az önformáló tanulás az, ami segíthet eligazodni szűrőbuborékok, változó kereső algoritmusok közepette is, és ez az, ami segíthet, hogy egy jobb világ vegyen minket körül – nem csak a Google kereső találatai szerint.

Kovács-Torma Réka

E havi számunkban:

Jószerecse,
semmi más!

Angyalkertek anyja
– Brunszvik Teréz

(Nem is olyan fiktív)
interjú Platónnal
a nevelésről

Találkozunk a Civil Szigeten augusztus 12–14 között, ahol Erénykeréssel, a hősiességről szóló kvizekkel és hősformáló miniküldetésekkel várunk téged is!
[Részletek...](#)

Jószerencse, semmi más!

*gondolatok a sors, a szerencse és a harcos viszonyáról az erények tükrében
(gróf Zrínyi Miklós hadtudományi írásai és elméletei alapján)*

Zrínyi Miklós korának emblemikus egyénisége, hős ősök leszármazottja, családja a kor egyik legmeghatározóbb nemesi ága. Dédapja a szigetvári hős, Zrínyi Miklós, unokahúga pedig Zrínyi Ilona, Munkács várának parancsnoka, aki a Thököly-felkelés utolsó bástyájaként évekig ellenállt az osztrák ostromnak, és akinek fia, II. Rákóczi Ferenc, a későbbi fejedelem, itt, anyja keze alatt tanulta már gyermekként a hadi mesterséget, és 8 évesen csapatokat szemlézett az ostromlott vár udvarán...

Zrínyit, akit dédapjától, a „szigeti hóstól” elkülönítendő a „költő és hadvezér” jelzővel szoktak említeni, a 19. században a „kard és a lant hőségének” nevezték. Nekünk, 21. századi, se kardot, se lantot nem ismerő, apró-cseprő napi politikai és gazdasági csatározásokon felnőtt embereknek talán túlságosan is patetikusnak tűnik ez a jelző, Szerb Antal szavaival élve azonban „Zrínyiben éppen az az egyedülálló, hogy műve és emberalakja annyira közel állnak egymáshoz”. S hogy mennyire így van, azt jól példázza az egy tél alatt megírt *Szigeti veszedelem* egyik fejezetének vége is, ahol a pillanatnyi események pár sor erejéig kitüremkednek az eposzból:

*„Engemet pedig, midőn írom ezeket
Márs (Mars) haragos dobja s trombita felzörget.
Ihon hoz házamba füstölgő üszöget
Kanizsai török; óltanom kell eztet.”*

Lenyűgöző katonai és parancsnoki életrajzán túl jelmondata („Sors bona nihil aliud!”, azaz „Jószerencse, semmi más!”) is mutatja, hogy mennyire fontos számára a sors és a szerencse, valamint ezek uralásának kérdése. „De bővebben kell azt megmagyaráznunk... jó a vitéz és vitéz seregek Istene: ha ő nem fog haragudni mireánk, ad fejünknek értelmet, szíveinknek bátorságot, és dolgaink folyásának szerencsét.” Ám a szerencsét felismerni már fogas elmekaland, hiszen csak olyankor ismerjük fel, mikorra nyoma veszett – írja Zrínyi.

De mit is értett ez alatt? Hiszen nem

szerencsejátékos volt, hanem reneszánsz jellegű polihisztor és gyakorlott katona, akitől az egyszerű fatalizmus biztosan távol állt. Az elemzők szeretnek elmerülni az időpontokban és korszakokban, de most végezzünk egy gondolat kísérletet és tekintsünk ezekre a szilánkokra úgy, mint egy rendszer különböző időpontokban lejegyzett darabjaira. Ebből a következő összegzésre juthatunk:

– A szerencse állhatatlan – ahogy a főnemes mondja –, asszonytermészetű. Fortunát, a szerencse istennőjét üstökösrel és szárnyakkal ábrázolják, amint egyik lábával egy golyóbison áll. Asszony, „mert szereti a serény férfiakat”, és üstökön kell ragadni, vagy rögvest tovalibben, hiszen golyóbison áll, azaz „nem állhat egy nyomban sokáig”. Így hát, aki csak észleli, hogy a szerencse szárnyszerűen suhog körülötte, éljen az alkalommal és pillanatot se várjon.

– A dolgok irányításának egytizede mindenkor a sors kezében van, hiszen „nem vagyunk Isten, hogy az időnek, alkalmatosságunk és a dolgok folyásának parancsolhassunk; szerencsétlenségünk kell néha valamit, de keveset”. A mi részünk tehát életünk alakulásában Zrínyi szerint 90%-ra rúg, amelyet erényekkel („jószágos cselekedetekkel”) kell megtöltenünk. Bár ezek egyenként apróságnak tűnhetnek, de együtt éppúgy sokra mehetünk velük, ahogy az egyes csillagok fénye is tompán pislákol a kormos égbolton, de milliárd testvéreikkel beragyogják az éjszakát. S ha ily módon megteszünk minden tőlünk telhetőt, „az ő szerencséjének fényessége, aki ezekből származik, mindenkinek szemében tündöklék”.

– Ha azonban ezt a 90%-ot nem töltjük fel, akkor a sors kezében lévő rész elkezd nőni, és egyre kevésbé látjuk a rendszert a történésekben. És mivel már nem mi kezeskedünk cselekedeteink fényéért, szavunk sem lehet, ha a sors olykor akár hosszú napokra felhőkkel takarja az eget, s mi csak poroszkálunk a leple alatt. Hiszen eszerint, aki saját tetteinek nem ura és útját mindenestül Fortunára bízta, épp olyan, mint a céltalan vándor, aki beletörődött, hogy a csillagtalan éjszakában, vakon úgysem jutna el sehová.

Így a „Vitéz hadnagy”, vagyis a sorsát irányítani akaró erényes ember (oumo virtuoso) akkor cselekszik helyesen, ha a saját részét soha nem hagyja 60% alá süllyedni: „Tehát, aki jól akar cselekedni, sem minden dologtól és akadékoktól nem kell félni és ijedni, sem mindent nem kell merészleni, hanem tudni kellé, hogy az a dolog van jól cselekedve, amelynek hat része okokhoz van kötve, négye pedig a szerencséhez”. És hozzáteszi: „Csak jó szerencsét adjon hát az Isten, semmit többet nem kell kívánnunk; értésünk, értelmünk, vitézségünk, hírünk-nevünk ebben foglaltatik”. Zrínyi Miklós ideáljának, az erényes embernek végső célja tehát az, hogy erőfeszítéseivel elérje, hogy szemtől szemben lássa fátumot, a sorsot, ismerje fel a szerencsét, azt a pillanatot, amikor éppen nem rajta áll vagy bukik a csata kimenetele a mindennapok harcterén. Amikor azonban nem látja (vagy csak nem veszi észre) Fortuna könnyed röptét maga körül, ne tántorodjon el, hanem értse meg, hogy elérkezett saját erőfeszítésének ideje. Ez a vitéz nem várja majd ölbe tett kézzel a szerencsét, hanem amikor találkozik vele, a törvényt fedezi fel: tudja, hogy hozzátette élete alakulásához a szükséges 90%-ot, s így végül, amit a felhők oszlani látszanak, egész más szájizzal mondhatja: „Jó szerencse, semmi más!”.

Papp Tibor – Bujáki Márton

Játék

Kezdedben a hősiesség!

Az idei nyár is jó lehetőség az utazásra, ám ezúttal belső kalandozásra hívunk. Tedd magad próbára és válassz egy tesztelő küldetést, amit akár naponta is gyakorolhatsz. Ha kitartasz pár hétig, időről-időre megfigyelheted, hogy a teljesített kihívás mit mozgat meg benned, milyen tapasztalatokat szül, változtat-e a nézőpontodon, és összességében hogyan hat rád és környezetedre rövid vagy akár hosszú távon.

Te melyik küldetést választod?

- Lásd meg a jót és a szépet mindennap legalább egy új dologban magad körül.
- Tanulj valami újat!
- Mosolyogj rá valakire. Csak úgy.
- Álld meg panaszkodás nélkül legalább egy óráig!
- Fordulj teljes figyelleddel a beszélgetőpartnered felé: a telefonon matatást, netezést halaszd kicsit későbbre!
- Segíts valakinek titokban úgy, hogy ne tudja meg.

Örömmel vesszük, ha tapasztalataidat és felismeréseidet **megosztod velünk**.

Angyalkertek anyja – Brunszvik Teréz

„Ma, amikor mindenki arra törekszik (és ez világjelenség), hogy jobban éljen, s nem pedig, hogy jobbá legyen, akkor Brunszvik Teréz azt a tanítást adja, hogy mi magunk, személy szerint minél kevesebbel megelégedjünk, és ugyanakkor minket magunkat, a személyünket, a tehetségünket minél többre lehessen a világban használni”

– emlékezett meg róla Jókai Anna.

Brunszvik Teréz nevéhez fűződik a magyar óvodai nevelés kialakítása. Szenvédélyes tenni akarással vetette bele magát a gyermekek és az őket körülvevő nők és tanítók tudását és felemelkedését megalapozó nevelési kérdésekbe. De honnan eredhetett a nevelés iránti mérhetetlen elköteleződése? Hogyan kelhetett életre egy 18. század végén született gróf kisasszony keze nyomán ennyi minden?

Nemesi családban született, és már kora gyermekkorában apja nyomdokait követve megismerkedett a művészetekkel, az ókori filozófiával és Platón műveivel, amelyek nagy hatást tettek rá. Tizenévesen testvéreivel „platóni republikát” alapítottak, hogy majdan az ideálok harcosai lehessenek. Később elhunyt apja emlékére egy kis piramist emeltetett, a szent helyen „az Igazság papnőjévé” avatta magát, és elhatározta: nem megy férjhez, hanem a hazának és az emberiségnek szenteli életét.

Tudatosan és kitartóan törekedett arra, hogy született nemességét valódi, szívből jövő nemességgé emelje. Önmagát fáradhatatlanul képezte, és a szellemi-lelki anyaság iránti elhivatottsággal fordult a rászoruló felé. Saját fejlődése jegyében önnevelési tervet készített: törekedett a széleskörű ismeretszerzésre és kihívást jelentő, önfejlesztő feladatokat tűzött ki maga elé. Ismereteit külföldi utazásai során is bővítette, megismerkedett kora nevelésüggyel foglalkozó személyiségeivel.

Pestalozzi emberi példája és humánus nevelési eszménye különösen lelkesítette. A híres svájci pedagógus bevezette a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelő oktatást, és nagy súlyt helyezett a környező világ sokoldalú és tevékeny megtapasztalása mellett az erkölcsi nevelésre is. Brunszvik Teréz 1828-ban a saját vagyonából megalapította Közép-Európa első kisdédóvodáját Budán, amit számos további követett. Német mintára gyerekkertnek vagy angyalkertnek is nevezték ezeket a kisgyerekiskolákat, amelyeket jóra vezető, a gyermeki képességek kibontakoztatásában segítő intézményeknek szánt, ahol a szemléltetésen alapuló elemi oktatás és tevékenykedtetés mellett kiemelt szerep jutott az éneknek és a muzsikálásnak is.

A messze nem gyermekközpontú 19. század elején tisztában volt azzal, hogy a nevelőt is nevelni kell. A saját fejlődését szolgáló önnevelési programján túl a kicsiket körülvevő cselédek és az őket oktató tanítók képzésével is foglalkozott. Hangsúlyozta, hogy a gyermek sorsa alapján véve a családon, és elsősorban az édesanyán múlik: *„a tudatlan és durva anya mindig csak vadócokat fog nevelni, és az ilyen jellemtelenül, logikátlanul támolyog végig az életen.”* Éppen ezért olyan leány- és nőnevelő intézeteket álmódott meg, amelyek belső értékekkel felvértezett emberré, és

ennek köszönhetően művelt, tudatos anyákká nevelnek. Az ilyen intézetek létrehozása már nem sikerült neki, de unokahúga és mentoráltja, Teleki Blanka 1846-ban megalapította az első magyar leánynevelő intézetet.

Életét az utolsó pillanatig – fogadalmához híven – tevékenyen töltötte. Esménye és életműve hű példája annak, hogy csak úgy közvetíthetjük a szépet és a jót, ha előtte saját magunkat is önnevelésben és önképzésben részesítettük. Ahogy írta: „Minden ember nagy lehet a maga hatáskörében. Amennyiben a kötelességérzet vezet, úgy a parasztember, a kocsis, a konyhalány és mindenki, aki a hivatását teljesen betölti, olyan tiszteletre méltó, mint a király, aki trónján teljesíti kötelességét.”

Udvardi Veronika

Házunk táján

Viking múlt, harcos jelen

Volt egy nép, mely néhány évszázad alatt végigkalandozta egész Európát, majd miután letelepedett, átalakította a kor viszonyait, hogy aztán ő maga is beolvadjon ebbe az általa átformált világba. Így éltek a vikingek...

[Tovább](#)

Szunnyadó szimbólumok Budapest szívében

Budapest belvárosában görög istenek és mitikus szörnyek, szárnyas oroszlánok, griffek, sárkányok nyomába eredhettek azok a kalandvágyók, akik 2016. június 5-én délután ellátogattak a Főnix Kultúrműhelybe.

[Tovább](#)

Kezdedben a hősiesség – Te adj neki formát!

Mi fán terem a hősiesség? A válasz keresésében segítséget nyújtó kiállítással, Erénykerékkel, hősbemutatókkal, szimbólumfestéssel és önismereti kvízekkel vártuk az érdeklődőket a Múzeumok Éjszakáján.

[Tovább](#)

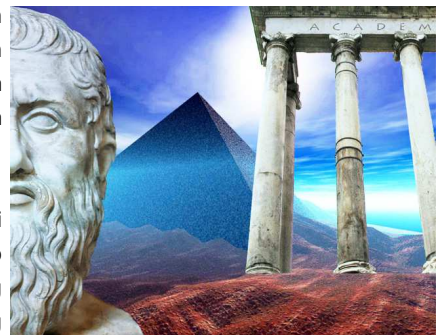

Ajánló

(Nem is olyan) fiktív interjú Platónnal a nevelésről

Mikor kezdjük el a gyermek nevelését, egyáltalán kit engedjünk gyermekeink közelébe, és milyen célt határozhatunk meg, amely még nem sérti a személy szabadságát, de segíti kibontakoztatni a benne rejlő képességeket?

Ha egy olyan világra szeretnénk felkészíteni gyermekeinket, amelyben újra elfoglalhatja méltó helyét az állam irányításában az igazságosság értéke, az emberek közti viszonyokban a jóság erénye, a művészetekben és mindennapi életünkben pedig a valódi, tiszta szépség, mivel kezdjük „okításukat”? Ilyen és ehhez hasonló kérdéseket feszegettünk 2500 év távlatában Platónnal készített interjúnkban, amelyben a filozófus beszél a nevelés fontosságáról, a lélek természetéről, bölcsességről és téveszmékről egyaránt.

Kérdező: Manapság a nevelést olyan folyamatnak tartják, amelynek során a pedagógus közreműködésével fejlődnek az egyén képességei, és ezek teszik lehetővé, hogy eleget tegyen az egyéni és társadalmi feladatainak. Ön hogy fogalmazná meg, mi a nevelés?

Platón: A nevelésnek a lélek szemét a jó felé kell irányítania. A nevelés az „elfordítás” mestersége, vagyis annak a képessége, hogy mi módon forgatható el a lélek a legkönnyebben és a leghatásosabban, nem pedig annak mestersége, mint lehet a látást a neveltbe beleplántálni, hiszen a látása már eleve adva van, csak nem a jó felé fordul, és nem azt nézi, amit kell – ezt kell tehát a nevelés művészetével elérnünk.

Kérdező: Mikor kezdődhet el a gyermek nevelése és milyen feltételei vannak? A modern pszichológia pl. a magzatkorban ért stressznek is nagy jelentőséget tulajdonít. Úgy tartják, hogy ennek hatására a gyermek később túlérzékenyvé válhat az őt érő nehézségekkel szemben. Valóban nem lehet elég korán kezdeni?

Platón: Mindennél jobban kell ügyelni a viselő asszonyokra, hogy terhességük éve alatt se túlzott gyönyörökben, se túlzott fájdalmakban ne legyen részük, hanem derűs, csendes és nyugodt kedélyállapotban éljék át azt az időszakot. A lélek, mely gyermekkortól fogva félelmek között él, egyre jobban hozzá is szokik a félelmekkel teli élethez; ezt pedig bárki gyávaságra s nem bátorságra szoktatásnak mondhatja. Későbbiekben pedig a halálfélelmet keltő meséket szintén el kell vetni.

Folytatás...

Nyomtatható formátum letöltése.

A korábbi számok között [itt](#) böngészhetsz.

Kérjük, küldj üzenetet az elehir@ujakropolisz.hu címre, ha a hírlevéllel kapcsolatban bármilyen észrevételed van.

„Új Akropolisz Filozófiai Iskola” Kulturális Közhasznú Egyesület © 2009–2016

Ha nem kérsz több hírlevelet, azt a [leiratkozás](#) linken jelezheted.

